

Életrajz – Dedinszky Gyula

Készítette: Tóth Andrea,
12/E osztályos tanuló

Konzulens tanár:
Kovács Nóra tanárnő

Dedinszky Gyula élete és munkássága igen sokrétű. Dolgozott evangélikus lelkészként, néprajzkutatóként, de volt helytörténész és levéltáros is. Mindezen hivatásokról együttesen elmondható, hogy általuk olyan maradandó, soha ki nem fakuló értéket hagyott az utókor számára, amely nagymértékben befolyásolta, sőt mind a mai napig hatással van az emberek életére.

Dedinszky Gyula 1905. március 24-én látta meg a napvilágot az egykor Magyarországhoz tartozó Bács-Bodrog megyei Dunagáloson. Édesapja, Dedinszky János evangélikus lelkészként működött, édesanyja, Stollman Anna pedig lelkészi családból származott. Éppen ezért mély vallásosság jellemezte a családot. Ő volt a legfiatalabb a három gyermek közül; bátyjával, Jánossal és nővérével, Annával összesen 11 évig élt együtt, mielőtt a tanulmányaik miatt elváltak volna útjaik. Élete első kilenc évét szerény körülmények között ugyan, de szerető és gondoskodó családban töltötte. A falu egyetlen szlovák tannyelvű iskolájában járta ki az elemi iskola alsó három osztályát, mindemellett szülei értelmiségi képzettsége révén még több lelki és szellemi tudásra tehetett szert. A nyelvtudás fontosságára a szülők már korán felhívták a figyelmét, ugyanis apja csak magyar nyelven beszélt hozzá, amíg az anya szlovák nyelven kommunikált vele. Életének eme meghatározó és a családi fészek biztonságában töltött szakasza az első világháború kitörésével (1914-1918) zárult le.

A német nyelv tanulása okán az újverbászi német tannyelvű iskolába került, ahol két évet töltött el, miközben elvégezte az elemi iskola negyedik valamint a gimnázium első osztályát. 1916 nyarán, bátyja döntése alapján a békéscsabai Rudolf Gimnáziumban folytatta tanulmányait, ahol a háború miatt késve kezdődött a tanév. Eleinte legjobb barátságba a magánnyal került, végül azonban mégiscsak összeismerkedett a környék fiataljaival. Azonban ez a nyugalmas békeidő nem tartott sokáig, ugyanis az őszirózsás forradalom kitörésével Magyarország összeomlott, az ezt követően megkötött trianoni békeszerződés pedig szétdarabolta az országot. Ennek következtében szülőfaluja és családja is Jugoszláviában rekedt. Sajnálatos módon, az 1918 őszén Békéscsabára is betörő spanyoljárvány sem könnyítette meg a fiatal diák életét. Bár a betegség sok áldozatot követelt, Dedinszky Gyula pár napos láz után kiheverte. Mindezen megpróbáltatások és nehézségek - ugyan példásan helytállt -, mély nyomot hagytak benne; erős kézzel formálták jellemét és az élethez való hozzáállását, akár csak a vizes kéz a finom agyagot. A gimnáziumi tanulmányait Békéscsabán végezte, és itt is érettségizett 1923-ban. Ugyanebben az évben beiratkozott a Pécsi

Erzsébet Tudományegyetem Evangélikus Hittudományi Karára, amely Sopronban működött.

Teológiai tanulmányai vége felé közeledvén, lehetősége nyílt külföldi ösztöndíj elnyerésére. 1927. szeptemberében nagy vágya valóra vált, amikor is Finnország fővárosába, Helsinkibe utazott az első magyar evangélikus teológus-ösztöndíjasként. Ez az út nagy jelentőséggel bírt a számára, ugyanis ennek hatására még jobban formálódott szellemisége, világszemlélete. Hitélete a külföldön töltött egy év alatt még mélyebben gyökeret vert a szívében.

Tanulmányait végül 1928. szeptemberében fejezte be, amikor a bányai evangélikus egyházkerület püspöke, Raffay Sándor lelkésszé szentelte. Ezt követően segédlelkészi állást töltött be Kiskőrösön, majd családi okok miatt Ipolyvecére kérte áthelyezését. Fél év eltelté után a püspök Szarvasra, majd újból Kiskőrösre rendelte. Az itteni gyülekezet egyhangúlag rendes lelkészévé választotta, ezért 1931. március 29-én Bakay Péter főesperes által meg is történt a beiktatása.

Ez év szeptemberében, egészen pontosan 15-én feleségül vette a győri Veress Margitot, akivel az egyik Missziói útja során találkozott először. A nehéz körülmények ellenére is boldog és kiegyensúlyozott volt a friss házaspár élete. Első fiuk 1932. június 12-én született, a második gyermekük egy évvel később, július 3-án jött a világra.

A széleskörű és felelős lelkészi szolgálatot Kiskőrösön kezdte meg; az idősebb, betegesebb lelkészek után a fiatalok álltak munkába. A bizakodásra okot adó, az egyház irányába jóval nagyobb figyelmet és egyre erősebb hűséget tanúsító, kivirágzó gyülekezet magvait kegyetlenül és pillanatok alatt elmosták a háború utáni gazdasági válság vad hullámai. Az eladósodás, a szegénység és a munkanélküliség végeleáthatatlan vizeiben csupán az „ínségmunka” jelenthetett némi kapaszkodót, miközben a felkorbácsolt szociális problémák a politikai baloldal partjaihoz sodorták az emberek nagy részét. Ezek ellen igyekezett lépéseket tenni Dedinszky Gyula lelkész társával egyetemben, ám ez egyáltalán nem volt könnyű, ugyanis a buzgóbb hívek körül cápák módjára köröző szekták is kellemetlenségeket okoztak. Két év leforgása alatt megenyhült, és normalizálódni látszott a gyülekezeti élet. A lelkészek igyekeztek minél jobban megismerni a családok életét, egyházhoz kötődő viszonyát és szociális helyzetét is. Mindemellett pedig tanították, nevelték a gyülekezet minden tagját, és anyagilag is segítették az arra szorulókat. A szorgalom és lelkiismeretes munka végül meghozta gyümölcsét, ugyanis fellendült a templomba járás, valamint elevenebbé vált az egyesületi tevékenység is. A minden ténykedésében fellelhető felelősség és szeretet kulcsként szolgált a legtöbb ember szívének zárjához.

1941. őszén a békéscsabai gyülekezetben - Szeberényi Lajos Zsigmond és fia, Szeberényi Gusztáv elhalálózása végett -, két lelkészi állás is megüresedett. Miután Raffay püspök közölte óhaját Dedinszky Gyulával, meg is választották. 1942. május 18-án Rohály Mihály esperes iktatta be békéscsabai parókus lelkészi állásába. Ez idő alatt tanyai iskolákat látogatott és evangelizációkat rendezett. Egyre több közegyházi téren elvégzendő feladattal látták el, így kerületi főjegyzőként a püspök helyetteseként is dolgozott.

A háborús események, valamint az egyház és a kommunista állam között feszülő ellentét nagymértékben befolyásolta a gyülekezeti életet. A Dedinszky Gyula által jól ismert Ordass Lajos püspök meghurcoltatása, bebörtönzése, majd félreállítása, továbbá az egyházi élet korlátozása 1948 táján ellenkezést ébresztett benne. Az államosítások révén az egyházat sújtó anyagi veszteségek, a hitoktatás megszűnése és a konfirmandusok számának nagymértékű csökkenése véleményének kinyilvánítására készítette őt. Ennek következményeképpen, a békéscsabai helyi sajtó 1949-ben demokráciaellenes működés és pánszlávizmus vádjával illetve, majd Osusky püspök propagandabeszédének megghiúsítása miatt 1950. március 25. és augusztus 8. között felfüggesztették lelkészi állásából.

1950-től kezdődően egyre nagyobb figyelmet és több időt szentelt a néprajz, valamint a helytörténet iránti érdeklődésének. Tíz év elteltével tucatnyi dolgot írt, amelyek eme két fő témát járták körül. Békéscsaba nyelvi és vallási képével egyaránt foglalkozott; a békéscsabai szlovák nyelvet is górcső alá vette, és egy tájszótárban összegyűjtötte az általa megtudott információkat, melyek közül sok az ő számára is újdonságot tartogatott. Tanulmányozta többek között az alföldi szlovákság életét és a Békéscsabát alapító Nógrád megyei telepes családok letelepedését.

Az 1966 óta megjelenő Békési Élet című folyóirat gyakran közölte munkáit. Miután 1972-ben, 67 évesen nyugdíjba vonult, még több ideje jutott a néprajzi és a helytörténeti anyagok feldolgozására. A megyei tanácsok művelődési osztályai által kiírt pályázatokra sok néprajzi munkáját beküldte, melyek közül a legtöbb írásával díjat is nyert. „Vidám Csaba” című anekdotagyűjteménye - amely a békéscsabai kisiskolások szépírási gyakorlatainak tanulságait összegezte -, a Békési Élet című folyóiratban található. Az Új Auróra Füzetek sorozatába került a „Szól a harang” című első, önálló kötete, és 1986-ban hat néprajzi tanulmánya jelent meg. Fő műveként is számon tartott „A szlovák betű útja Békéscsabán” címmel ellátott írása 1987-ben a „Fekete könyvek” kultúrtörténeti sorozat 7. köteteként látott napvilágot. 1993-ban Békéscsaba újratelepülésének 275. évfordulóján jelent meg az „Írások

Békéscsaba történetéből, néprajzából” című műve. Szintén díjazott lett a „Biblia néprajza” című munkája, amely az Evangélikus Sajtóosztály kiadásában jelent meg 1994-ben. Kemény és kitartó kutatómunkája nem maradt díjazás nélkül, ugyanis a Magyar Néprajzi Társaság 1981-ben Sebestyén Gyula-émlékéremmel jutalmazta kiváló gyűjtőmunkája elismerése gyanánt. Két év elteltével miniszteri dicséretet kapott sokéves eredményes munkájáért; 1990-ben Békéscsaba város megajándékozta a Pro urbe díjjal néprajzi munkájáért. Legnagyobb elismerésének számít az Evangélikus Teológia Akadémia által átnyújtott tiszteletbeli doktori cím, amelyet 1992-ben az egyházi néprajz és a gyülekezettörténet területén végzett kiemelkedő kutatásáért kapott.

A földi életet 90 éves korában hagyta maga mögött, 1994. május 22-én, Békéscsabán. Emléktáblája a Szent István tér 20. szám alatti parókia falán található. Dedinszky Gyula olyan nagy értékkel bíró ajándékot, örökséget hagyott az utókor számára, amely soha nem fog elévülni. Mégpedig azért nem, mert a történelem minden ember ereiben ott csörgedezik, ugyanúgy, ahogyan a szívükben is gyökerezik.